

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA BĂLAN c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 19247/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

29 ianuarie 2008

DEFINITIVĂ

29/04/2008

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Balan c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Josep Casadevall,

Giovanni Bonello,

Kristaq Traja,

Stanislav Pavlovschi,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 8 ianuarie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 19247/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Pavel Bălan („reclamantul”), la 27 februarie 2003.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl V. Nagacevschi de la „Juriștii pentru drepturile omului”, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție a fost încălcat ca urmare a refuzului instanțelor judecătorești naționale de a-i acorda compensații pentru valorificarea ilegală a operei ce constituie dreptul său de autor.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 6 octombrie 2006, Președintele acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în anul 1938 și locuiește în Chișinău.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. În anul 1985, reclamantul a publicat fotografia „Cetatea Soroca” în albumul *Poliptic Moldav*. El a primit onorariu de autor pentru această fotografie.

8. În anul 1996, Guvernul a adoptat o hotărâre privind buletinele de identitate, folosind, *inter alia*, fotografia făcută de reclamant în calitate de fundal pentru buletinele de identitate emise de către Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova („Ministerul”). Reclamantul nu a fost consultat și nu și-a dat acordul pentru o astfel de valorificare a fotografiei.

9. În anul 1998, el a solicitat Ministerului să fie compensat pentru încălcarea drepturilor sale ca urmare a folosirii neautorizate a fotografiei făcute de el, precum și să fie încheiat cu el un contract pentru valorificarea ulterioară a acestei fotografii.

10. După ce cererea sa a fost respinsă, la 10 noiembrie 1998, reclamantul a inițiat proceduri judiciare împotriva Ministerului. La 24 martie 1999, Tribunalul Chișinău a admis parțial pretențiile sale și a constatat că el era autorul fotografiei și că aceasta a fost folosită fără consimțământul lui. Instanța i-a acordat 4,050 lei moldovenești (MDL), echivalentul a 568 dolari SUA (USD). Instanța a mai obligat Ministerul să publice scuze, însă a respins cererea reclamantului de a obliga Ministerul să încheie cu el un contract pentru valorificarea ulterioară a fotografiei.

11. Reclamantul a depus apel. El a susținut, *inter alia*, că motivul pentru care el nu a cerut retragerea buletinelor de identitate deja emise cu încălcarea drepturilor sale și interzicerea emiterii pe viitor a buletinelor de identitate ce purtau fotografia făcută de el era că aceasta implica costuri extrem de ridicate pentru Minister și ar fi creat probleme inutile deținătorilor buletinelor de identitate. Din aceste motive, el a solicitat încheierea unui contract cu Ministerul.

12. La 16 septembrie 1999, Curtea de Apel a casat hotărârea instanței inferioare și a respins pretențiile reclamantului.

13. La 22 decembrie 1999, Curtea Supremă de Justiție a casat decizia Curții de Apel și a menținut decizia Tribunalului Chișinău în partea referitoare la prejudiciile acordate reclamantului, însă a respins cererea lui privind publicarea scuzelor. De asemenea, instanța judecătorească a decis rejudecarea cauzei în partea referitoare la încheierea unui contract cu reclamantul pentru valorificarea ulterioară a fotografiei, deoarece, în opinia sa, el avea un asemenea drept.

14. Începând cu 1 mai 2000, Ministerul a încetat să folosească fotografia făcută de reclamant în calitate de fundal pentru buletinele de identitate.

15. În cadrul unui alt set de proceduri, reclamantul a solicitat plata compensațiilor pentru prejudiciul material cauzat ca urmare a folosirii neautorizate în continuare a fotografiei sale între data hotărârii judecătorești, 24 martie 1999, și 1 mai 2000. Deoarece în acea perioadă au fost emise peste 260,000 de buletine de identitate, el a solicitat 10% din suma plătită statului de către posesorii buletinelor de identitate (MDL 2,403,137). De asemenea, el a cerut compensații cu titlu de prejudiciu moral (MDL 200,000).

16. La 6 noiembrie 2001, Tribunalul Chișinău a acordat reclamantului MDL 180,000 în calitate de compensație pentru prejudiciu material și MDL 3,600 cu titlu de prejudiciu moral, însă a respins cererea reclamantului privind obligarea Ministerului să încheie un contract cu el.

17. La 26 martie 2002, Curtea de Apel a casat această decizie și a respins pretențiile reclamantului. Instanța a constatat că, deși dreptul de autor al reclamantului asupra fotografiei relevante a fost clar stabilit, el a fost compensat prin hotărârea judecătorească din 24 martie 1999. Având în vedere că instanța judecătorească nu a interzis valorificarea fotografiei în viitor, iar reclamantul nu a solicitat o astfel de interdicție, buletinele de identitate deja emise sau care urmau a fi emise în viitor nu mai cădeau sub incidența Legii din 23 noiembrie 1994 privind drepturile de autor și drepturile conexe („Legea din 1994”) (nr.293-XII) (a se vedea paragraful 19 de mai jos). Prin urmare, reclamantul nu putea pretinde încălcarea drepturilor sale.

18. La 16 octombrie 2002, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul reclamantului, reproducând, în esență, motivele aduse de Curtea de Apel în decizia sa. Deși a confirmat dreptul de autor al reclamantului asupra fotografiei făcute de el, instanța a adăugat că buletinul de identitate era un document oficial care nu putea constitui obiect al dreptului de autor.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

19. Prevederile relevante ale Legii privind drepturile de autor și drepturile conexe (nr. 293-XI) din 23 noiembrie 1994 sunt următoarele:

„Articolul 4

(4) Dreptul de autor nu depinde de dreptul de proprietate asupra obiectului material, în care și-a găsit expresie opera respectivă. Din faptul procurării obiectului nu rezultă faptul investirii posesorului acestuia cu careva drepturi de autor, stabilite prin prezenta lege.

Articolul 6

(1) Dreptul de autor se extinde asupra operelor literare, de artă sau științifice exprimate în formă:

...

i) operele fotografice ...;

Articolul 7

(1) Nu constituie obiecte ale dreptului de autor:

(a) documentele oficiale ...;

Articolul 9

...

(2) Drepturile personale (morale) ale autorului nu pot fi înstrăinate și sunt imprescriptibile în caz de cedare a drepturilor patrimoniale.

Articolul 19

Valorificarea operei autorului de către alte persoane ... se admite în baza unui contract încheiat cu autorul sau cu succesorii lui în drepturi, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 20-23.

Articolul 24

(1) Drepturile patrimoniale ... pot fi transmise de către autori sau alți titulari ai dreptului de autor prin contracte de autor.

Articolul 37

(1) Valorificarea operelor ... de artă ... cu violarea drepturilor de autor și a drepturilor conexe stabilite prin prezenta lege se consideră nelegitimă.

Articolul 38

(1) Titularul drepturilor exclusive de autor și al drepturilor exclusive conexe este în drept să ceară de la persoana care le-a violat:

a) recunoașterea drepturilor sale;

b) restabilirea situației existente până la violarea dreptului și încetarea acțiunilor care comportă violarea dreptului sau creează pericolul violării lui;

c) recuperarea pierderilor, inclusiv a câștigului nerealizat;

d) perceperea venitului realizat de persoana care a violat drepturile de autor și drepturile conexe prin folosirea lor ilicită, în locul recuperării pierderilor;

e) achitarea unei compensații în mărime de la 10,000 la 20,000 de salarii minime în locul recuperării pierderilor sau perceperii venitului obținut prin folosirea ilicită a creației intelectuale;

(2) Sancțiunile indicate la alin. (1) literele c) - e) se aplică la aprecierea titularului drepturilor de autor sau al drepturilor conexe.”

20. Prevederile relevante ale Legii contenciosului administrativ (nr. 793) din 10 februarie 2000 sunt următoarele:

„Articolul 4

Nu pot fi atacate în instanțele de contencios administrativ:

...

(c) legile, decretele Președintelui Republicii Moldova cu caracter normativ, ordonanțele și hotărârile Guvernului cu caracter normativ, ...”

ÎN DREPT

21. Reclamantul a pretins încălcarea dreptului său la judecare într-un termen rezonabil, garantat de articolul 6 al Convenției.

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

20. Reclamantul a mai pretins violarea articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca rezultat al neacordării unei compensații pentru încălcarea dreptului său de proprietate intelectuală.

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

I. ADMISIBILITATEA

21. În cererea sa inițială, reclamantul s-a plâns de durata excesivă a procedurilor judiciare în cauza sa, contrar articolului 6 § 1 al Convenției. Totuși, în observațiile sale privind admisibilitatea și fondul cauzei, el a

solicitat Curții să nu examineze această pretenție. Curtea nu găsește vreun temei pentru a o examina.

22. Curtea consideră că pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun temei pentru declararea ei inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară pretenția admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestei pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

A. Argumentele părților

1. Guvernul

23. Guvernul a susținut că, la examinarea cauzei reclamantului, instanțele judecătorești naționale au aplicat greșit legea. Legea din anul 1994 (a se vedea paragraful 19 de mai sus) nu era aplicabilă, deoarece opera protejată a reclamantului a fost creată în anul 1985, înainte de adoptarea Legii din anul 1994. Mai mult, Legea din anul 1994 nu conține dispoziții privind drepturile asupra operelor create înainte de intrarea ei în vigoare. Prin urmare, instanțele judecătorești urmau să aplice vechiul Cod civil, care a fost în vigoare între 1964 și 2003. Guvernul a înaintat argumente cu privire la situația juridică a reclamantului în cazul aplicării vechiului Cod civil.

24. De asemenea, Guvernul s-a referit la faptul că, în anul 1999, reclamantul nu a cerut instanțelor judecătorești să interzică folosirea ulterioară de către Minister a fotografiei sale, la care el avea dreptul în temeiul articolului 38 (1) (b) al Legii din anul 1994 (a se vedea paragraful 19 de mai sus). Prin urmare, el consideră că nu a avut loc o ingerință în drepturile reclamantului atunci când instanțele judecătorești au respins pretențiile sale privind plata compensației și când Curtea de Apel a constatat că folosirea în trecut sau în viitor a fotografiei acestuia la eliberarea buletinelor de identitate nu cade sub incidența Legii din anul 1994. Mai mult, după cum au constatat instanțele judecătorești naționale, deoarece buletinele de identitate erau documente oficiale, asupra lor nu putea fi extins dreptul de autor (a se vedea, de asemenea, articolul 7 al Legii din anul 1994, paragraful 19 de mai sus). Compensația pe care a primit-o reclamantul în anul 1999 a constituit repararea integrală a prejudiciului care i-a fost cauzat ca urmare a folosirii neautorizate a operei sale protejate.

25. În final, Guvernul a susținut că reclamantul nu a avut un „bun”, în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, ci doar pretenții, pe care instanțele judecătorești naționale le-au respins și care, prin urmare, nu puteau constitui obiect al ingerinței. În caz contrar, orice persoană care a depus o cerere în instanțele judecătorești naționale ar putea automat invoca o ingerință în drepturile sale garantate de Convenție.

2. Reclamantul

26. Reclamantul a susținut că el avea un „bun”, în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, deoarece, potrivit jurisprudenței Curții, drepturile de proprietate intelectuală erau incluse în noțiunea de mai sus. De asemenea, el a considerat că a avut loc o ingerință în acest drept ca urmare a folosirii neautorizate a operei sale protejate. El a beneficiat de unele avantaje financiare în urma folosirii creației sale intelectuale, inclusiv când a primit onorariile în urma publicării fotografiei sale pentru prima dată în anul 1985 (a se vedea paragraful 7 de mai sus) și când i s-au acordat compensații în anul 1999 (a se vedea paragraful 13 de mai sus).

27. De asemenea, reclamantul consideră că el avea o speranță legitimă să obțină compensații pentru orice încălcare a drepturilor sale de autor, deoarece legea prevedea clar un astfel de drept. Prin urmare, hotărârile judecătorești naționale nu au creat un drept de proprietate, care deja exista în virtutea legii, ci doar aveau menirea să stabilească suma exactă a compensației. Astfel, refuzul de a-i acorda vreo compensație a constituit o ingerință în dreptul său de proprietate. Mai mult, instanțele judecătorești i-au acordat deja o compensație în anul 1999 în condiții identice. În viziunea reclamantului, aceasta a confirmat dreptul său de a obține o astfel de compensație în cazul oricărei încălcări viitoare a drepturilor sale.

28. De asemenea, reclamantul a considerat că Curtea de Apel a comis o ingerință în dreptul său de proprietate când a declarat, în decizia sa din 26 martie 2002, că, ca urmare a compensației acordate reclamantului pentru valorificarea neautorizată a fotografiei sale și din cauza că el nu a cerut interzicerea folosirii neautorizate a acesteia în viitor, această operă nu mai era protejată de Legea din anul 1994. El consideră că această limitare nu era prevăzută de lege, deoarece articolul 38 al Legii din anul 1994 prevedea dreptul de a cere compensații pentru încălcările trecute și nu se referea la încălcările continue. Mai mult, reclamantul a susținut că el nu putea cere interzicerea folosirii ulterioare a operei sale protejate, deoarece decizia privind folosirea fotografiei sale a fost luată de către Guvern. Potrivit legislației în vigoare (a se vedea paragraful 20 de mai sus), o persoană fizică nu poate contesta o hotărâre de Guvern în instanța judecătorească, decât dacă această hotărâre se referă doar la ea. Hotărârea care includea folosirea creației sale intelectuale a fost adoptată în privința documentelor de identitate națională în general și, prin urmare, nu s-a referit doar la reclamant. De asemenea, persoanele fizice din Republica Moldova nu au

dreptul să sesizeze Curtea Constituțională referitor la legalitatea hotărârilor Guvernului. În final, reclamantul a considerat că, ca urmare a hotărârilor judecătorești adoptate, el a fost supus unei poveri excesive și individuale.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

29. Curtea reiterează că articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție nu garantează dreptul de a dobândi proprietăți (a se vedea *Kopecký v. Slovakia* [GC], nr. 44912/98, § 35, ECHR 2004-IX, și *Van der Musselle v. Belgium*, hotărâre din 23 noiembrie 1983, Seria A nr. 70, p. 23, § 48). Mai mult, „un reclamant poate pretinde o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție doar dacă și în măsura în care deciziile contestate se referă la „bunurile” sale în sensul acestei prevederi. „Bunurile” pot fi fie „bunuri existente”, fie bunuri, inclusiv pretenții, în privința cărora reclamantul poate susține că are cel puțin o „speranță legitimă” că va obține dobândirea efectivă a unui drept de proprietate. *Per a contrario*, speranța că va fi recunoscut un drept de proprietate care nu a putut fi exercitat în mod efectiv nu poate fi considerată un „bun” în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1, la fel ca și în cazul unei pretenții condiționate care poate apărea ca rezultat al neîndeplinirii unei condiții” (a se vedea *Kopecký*, citată mai sus, § 35; *Prince Hans-Adam II of Liechtenstein v. Germany* [GC], nr. 42527/98, §§ 82-83, ECHR 2001-VIII; și *Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic* (dec.) [GC], nr. 39794/98, § 69, ECHR 2002-VII).

30. Conceptul de „bun”, la care se face referire în prima parte a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, are un sens autonom care nu se limitează la proprietatea asupra unor bunuri materiale și este independent de clasificarea formală din dreptul național: unele drepturi și interese care constituie patrimoniu pot fi, de asemenea, privite ca „drepturi de proprietate” și, astfel, ca „bunuri” în sensul acestei prevederi. Chestiunea care trebuie examinată în fiecare cauză este dacă circumstanțele cauzei, examinate în ansamblu, ofereau reclamantului un drept asupra unui interes material protejat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 (a se vedea *Iatridis v. Greece*, [GC], nr. 31107/96; *Beyeler v. Italy* [GC], nr. 33202/96, § 100, ECHR 2000-I; *Broniowski v. Poland* [GC], nr. 31443/96, § 129, ECHR 2004-V; și *Anheuser-Busch Inc. v. Portugal* [GC], nr. 73049/01, § 63, ECHR 2007-...).

31. În anumite circumstanțe, o „speranță legitimă” de a obține un „bun” poate, de asemenea, să se bucure de protecția articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. Astfel, acolo unde interesul cu privire la proprietate face parte din natura pretenției, persoana care o invocă poate fi privită ca având o „speranță legitimă” dacă există o bază suficientă pentru acest interes în dreptul național, spre exemplu când există o jurisprudență stabilită a

instanțelor judecătorești care s-o confirme (a se vedea *Kopecký*, citată mai sus, § 52). Totuși, nu există o speranță legitimă acolo unde există o dispută privind interpretarea și aplicarea corectă a legislației naționale și unde pretențiile reclamantului sunt ulterior respinse de către instanțele judecătorești naționale (a se vedea *Kopecký*, citată mai sus, § 50).

2. Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

(a) Dacă reclamantul avea un „bun”

32. Curtea reiterează că articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție este aplicabil proprietății intelectuale (a se vedea *Anheuser-Busch Inc.*, citată mai sus, § 72). În această cauză, Curtea notează că drepturile reclamantului asupra fotografiei făcute de el au fost confirmate de instanțele judecătorești naționale (a se vedea paragrafele 10, 17 și 18 de mai sus). Prin urmare, spre deosebire de hotărârea *Anheuser-Busch Inc. v. Portugal* citată mai sus, în această cauză nu a existat o dispută în privința faptului dacă reclamantul putea pretinde protejarea drepturilor sale de autor. În această privință, Curtea ia notă de declarațiile reclamantului (a se vedea paragraful 29 de mai sus), potrivit cărora el a cerut instanțelor judecătorești să protejeze dreptul său de autor deja stabilit, acordându-i compensații, și nu să stabilească „dreptul lui de proprietate” asupra unor astfel de compensații. În opinia Curții, el avea un drept recunoscut de lege și de o hotărâre judecătorească irevocabilă pronunțată anterior (a se vedea paragraful 13 de mai sus), și nu doar o simplă speranță legitimă de a obține un drept de proprietate.

33. Curtea notează că, la 16 octombrie 2002, Curtea Supremă de Justiție a decis că buletinele de identitate erau documente oficiale, în sensul articolului 7 al Legii din anul 1994, și nu puteau constitui obiect al dreptului de autor al reclamantului (a se vedea paragrafele 16, 18 și 19 de mai sus). Totuși, instanța judecătorească s-a referit doar la buletinele de identitate și nu la fotografia făcută de către reclamant, în privința cărora nu exista o dispută. Mai mult, articolul 4 al Legii din anul 1994 face o distincție expresă între dreptul de autor asupra operei sale și dreptul de proprietate asupra obiectului material în care și-a găsit expresia opera respectivă (a se vedea paragraful 19 de mai sus).

Prin urmare, decizia Curții Supreme de Justiție, potrivit căreia buletinele de identitate nu puteau constitui obiect al dreptului de autor, nu are nicio legătură cu drepturile reclamantului asupra fotografiei făcute de el. Această constatare se confirmă prin faptul că instanțele judecătorești naționale au hotărât, în primul set de proceduri, că drepturile reclamantului au fost încălcate. Instanțele judecătorești i-au acordat compensații în pofida folosirii de către Minister a fotografiei într-un mod identic înainte și după anul 1999, și anume în calitate de fundal pentru buletinele de identitate.

34. În lumina celor de mai sus, Curtea conchide că reclamantul avea un „bun” în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

(b) Dacă a existat o ingerință

35. De asemenea, Curtea notează poziția Guvernului, potrivit căreia instanțele judecătorești au aplicat legea care nu era aplicabilă cauzei reclamantului (a se vedea paragraful 25 de mai sus). Totuși, Curtea reiterează că ea nu are sarcina să ia locul autorităților naționale care s-au pronunțat asupra cauzei reclamantului. Este, în primul rând, sarcina acestora să examineze toate faptele cauzei și să aducă motivele lor în hotărârile lor. În această cauză, Curtea nu găsește vreun temei pentru a pune la îndoială aplicarea de către instanțele judecătorești naționale a legii adoptate special pentru a reglementa chestiunile ce țin de drepturile de autor și care a intrat în vigoare înainte de pretinsa încălcare a drepturilor reclamantului.

Prin urmare, noile argumente ale Guvernului, care au fost invocate pentru prima dată în procedurile în fața Curții, sunt irelevante (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, § 102, 4 octombrie 2005). Prin urmare, Curtea va examina cauza în baza legii aplicate de către instanțele judecătorești naționale.

38. Curtea nu este gata să accepte punctul de vedere al Curții Supreme de Justiție, potrivit căruia folosirea operei protejate a reclamantului după pronunțarea hotărârii judecătorești din anul 1999 nu a adus atingere bunurilor acestuia, în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, pe motiv că reclamantul nu a solicitat instanțelor judecătorești să interzică folosirea neautorizată pe viitor a operei sale protejate. Curtea notează că articolul 37 (1) al Legii din anul 1994 prevede în termeni univoci că „valorificarea operelor ... de artă ... cu violarea drepturilor de autor ... se consideră nelegitimă”. Caracterul ilegal al folosirii neautorizate nu este condiționat prin lege de vreo acțiune anumită al titularului dreptului de autor, cum ar fi o cerere depusă instanței judecătorești de a interzice o asemenea folosire. Constatarea încălcării drepturilor reclamantului în hotărârea judecătorească din anul 1999 confirmă acest fapt.

36. Mai mult, nu se poate spune, după cum a argumentat Guvernul, că reclamantul a acceptat tacit valorificarea operei sale protejate fără remunerare. Din contra, depunând o nouă acțiune, el și-a exprimat clar opinia că o astfel de valorificare a dus la încălcarea drepturilor sale. Mai mult, faptul că el a solicitat încontinuu ocrotirea dreptului său, cerând Ministerului să încheie cu el un contract și să-i plătească onorariile de autor sau compensații (a se vedea paragrafele 10 și 15 de mai sus) probează faptul că el s-a opus continuu folosirii neautorizate a operei sale protejate. În consecință, faptul că reclamantul nu a solicitat interzicerea folosirii neautorizate a creației sale intelectuale de către Minister nu putea legaliza o astfel de valorificare, deoarece valorificarea neautorizată era expres interzisă prin lege și nu a fost permisă de reclamant.

37. În lumina celor de mai sus, Curtea constată că a avut loc o ingerință în dreptul de proprietate al reclamantului garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

(c) Dacă ingerința a fost „legală”

38. Curtea notează că Legea din anul 1994 nu prevede încetarea drepturilor de autor în virtutea omisiunii beneficiarului acestui drept de a cere instanțelor judecătorești interzicerea folosirii operei sale. Unica modalitate de transmitere a dreptului de autor este încheierea unui contract cu autorul sau cu succesorii acestuia (a se vedea articolele 19 și 24 al Legii din anul 1994, citate în paragraful 19 de mai sus), în timp ce „drepturile morale” ale autorului nu pot fi transmise niciodată unei persoane terțe (a se vedea articolul 9 al Legii din anul 1994, citat în paragraful 19 de mai sus). Suplimentar, autorul creației intelectuale decide care sancțiune prevăzută de lege să fie aplicată în cazul unei încălcări a drepturilor sale protejate de Legea din anul 1994 (a se vedea articolul 38 al Legii din anul 1994, citat în paragraful 19 de mai sus).

39. Curtea notează că nici instanțele judecătorești naționale și nici Guvernul nu s-au referit la vreo prevedere concretă a Legii din anul 1994 care prevede în mod expres încetarea drepturilor de autor asupra operei protejate ca urmare a omisiunii de a interzice folosirea neautorizată a acesteia. Articolul 38 al Legii din anul 1994, citat mai sus, se referă la dreptul de a solicita interzicerea folosirii neautorizate, însă nu prevede vreo consecință negativă pentru omisiunea de a face acest lucru.

40. De asemenea, Curtea notează discrepanța în modul în care instanțele judecătorești naționale au interpretat Legea din anul 1994 în cadrul primei proceduri (a se vedea paragraful 13 de mai sus) și în cadrul celei de-a doua proceduri (a se vedea paragrafele 17 și 18 de mai sus), deși ele decideau, în esență, asupra aceleiași situații juridice. Mai mult, Guvernul a considerat că Legea din anul 1994 nu era aplicabilă în genere cauzei reclamantului, contrar poziției instanțelor judecătorești naționale. Acest lucru sugerează că Legea din anul 1994 nu a fost suficient de previzibilă în aplicarea sa și aceasta poate reprezenta în sine un substrat suficient pentru a ajunge la concluzia că ingerința nu a fost „legală”. Totuși, Curtea nu consideră necesar de a decide definitiv asupra acestei chestiuni, având în vedere concluziile sale de mai jos.

(d) Scopul și legalitatea ingerinței

41. Chiar dacă admitem că Legea din anul 1994 a fost suficient de previzibilă în aplicarea sa, Curtea trebuie să stabilească dacă ingerința în dreptul reclamantului a fost proporțională cu scopul urmărit. Curtea notează argumentul reclamantului precum că el nu putea să prevină încălcarea drepturilor sale, deoarece el nu avea dreptul să conteste în instanță hotărârea Guvernului care a permis valorificarea neautorizată a operei lui (a se vedea paragrafele 8, 20 și 30 de mai sus). Guvernul nu a comentat acest argument. Curtea consideră că nu este necesar ca ea să ia o poziție definitivă asupra acestei chestiuni în lumina constatărilor sale de mai jos.

42. Curtea acceptă faptul că emiterea buletinelor de identitate constituie, fără îndoială, o chestiune importantă de interes public. Totodată, se pare că acest scop social important putea fi realizat în mai multe feluri, neimplicând încălcarea dreptului reclamantului. Spre exemplu, putea fi folosită o altă fotografie sau putea fi încheiat un contract cu reclamantul. Curtea nu cunoaște vreun motiv convingător pentru folosirea fotografiei făcute de reclamant sau vreun impediment în folosirea altor materiale în același scop. Într-adevăr, din 1 mai 2000, fotografia făcută de reclamant nu mai era folosită în calitate de fundal pentru buletinele de identitate, ceea ce confirmă că interesul public putea fi atins fără încălcarea dreptului reclamantului.

43. Astfel, instanțele judecătorești naționale nu au respectat un echilibru just între interesele comunității și cele ale reclamantului, impunându-i acestuia o povară individuală și excesivă. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

47. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

48. Reclamantul a pretins 20,267 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material și EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral. El s-a bazat pe compensarea prejudiciului acordată de către Tribunalul Chișinău la 6 noiembrie 2001 (a se vedea paragraful 16 de mai sus) și pe perioada (de trei ani) în care el nu a putut folosi această sumă de bani. De asemenea, el s-a referit la frustrarea ce i-a fost cauzată în urma folosirii operei sale fără autorizație și refuzului de a-l compensa. Văzând că fotografia pe care a făcut-o era larg folosită în documentele emise de Guvern, el s-a așteptat la o compensație echitabilă și a fost profund dezămăgit când a fost refuzat.

44. Guvernul a susținut că suma acordată la 6 noiembrie 2001 era irelevantă, deoarece această hotărâre judecătorească a fost casată, iar reclamantul nu avea o speranță să primească această sumă. Mai mult, hotărârea judecătorească din 24 martie 1999, care a fost menținută în privința sumei acordate în favoarea reclamantului (a se vedea paragrafele 10 și 13 de mai sus), a constituit o compensație deplină pentru orice prejudiciu cauzat reclamantului. El a susținut că reclamantului nu i-a fost cauzat vreun prejudiciu, deoarece el nu a prezentat vreo probă precum că ar fi ratat vreun

venit sau că ar fi beneficiat într-un alt mod de dreptul său de autor asupra fotografiei făcute de el.

45. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un prejudiciu ca urmare al încălcării drepturilor sale asupra fotografiei făcute de el și al refuzului instanțelor judecătorești naționale de a-i acorda compensații pentru această încălcare, având în vedere mai cu seamă faptul că fotografia a fost reprodusă la scară largă (a se vedea paragraful 15 de mai sus), în pofida faptului că autoritățile cunoșteau caracterul ilegal al unei astfel de valorificări. Mai mult, Curtea constată că suma acordată reclamantului din anul 1999 (a se vedea paragrafele 10 și 13 de mai sus) l-a compensat doar pentru încălcarea drepturilor sale comisă înainte de inițierea procedurilor din anul 1999, și nu pentru valorificarea ulterioară a fotografiei făcute de el.

46. În lumina celor de mai sus și hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu material și moral.

B. Costuri și cheltuieli

52. Reclamantul a pretins EUR 2,872 cu titlu de costuri și cheltuieli, din care EUR 2,812 pentru reprezentarea judiciară în fața Curții. Avocatul reclamantului a prezentat un contract cu reclamantul și o listă detaliată, potrivit căreia el a lucrat 37.5 ore. În ceea ce privește onorariul de EUR 75 perceput pentru o oră de lucru, avocatul a susținut că acesta se încadra în limitele ratelor pe oră recomandate de către Baroul Avocaților al Republicii Moldova, care erau de EUR 40-150.

47. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă pentru reprezentare. El a considerat-o excesivă și a susținut că suma pretinsă de către avocat nu a fost de fapt suma reală plătită acestuia de către reclamant. El a pus la îndoială numărul de ore lucrate de către avocatul reclamantului și rata pe o oră percepută de acesta. De asemenea, el a susținut că ratele recomandate de către Baroul Avocaților din Republica Moldova erau prea mari în comparație cu salariul mediu lunar din Republica Moldova și s-a referit la caracterul non-profit al organizației Juriștii pentru drepturile omului.

48. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată și complexitatea cauzei, Curtea acordă reclamantului EUR 2,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

55. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:
 - (i) EUR 5,000 (cinci mii euro) cu titlu de prejudiciu material și moral;
 - (ii) EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (iii) orice taxă care poate fi percepută la sumele de mai sus;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 29 ianuarie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte